

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ที่ดิน เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยสำคัญในการครองชีพและดำเนินชีวิตของบุคคล นับตั้งแต่การผลิตอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค บ้านเรือน ที่อยู่อาศัยและเครื่องอุปโภคบริโภค ต่างมีรากฐานในการก่อหรือการผลิตมาจากพื้นที่ดินทั้งสิ้น ไม่ว่าระบบการผลิตของชุมชนจะอยู่ในชั้นอันดับใด คนกับที่ดินและที่ดินกับกระบวนการผลิตย่อมเป็นพลังของการพัฒนาสังคม ความสำคัญของที่ดินและปัญหาที่เกิดจากการถือครองหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินได้มีผลและอิทธิพลในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งในทางที่ดีขึ้นและเลวลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการดำรงชีวิตของบุคคลและการรู้จักใช้หรือแสวงหาประโยชน์จากที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมที่ดินซึ่งเป็นกรมที่มีหน้าที่จัดการต่าง ๆ เกี่ยวกับที่ดิน จำเป็นต้องหาวิธีการหรือนโยบายในการบริหารงานที่ดิน และการรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่เหมาะสมและถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการทะเบียนที่ดิน อันเป็นงานที่ครอบคลุมตั้งแต่การออกโฉนดที่ดินให้เป็นหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม อันเป็นหลักฐานแสดงพันธะตามกฎหมายแห่งระหว่างเอกชน เพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของประชาชน ทั้งสองประการนี้เป็นภารกิจ 2 ใน 3 ประการของกรมที่ดินที่มีต่อประชาชน¹ งานทะเบียนที่ดินจึงเป็นงานที่ให้บริการแก่ประชาชนและต้องติดต่อกับประชาชนโดยตรง เดิม

---

¹ สักดิ์ ไทยวัฒน์, "ภารกิจของกรมที่ดินต่อประชาชน." บทความบางเรื่องของ
สักดิ์ ไทยวัฒน์ (พระนคร : โรงพิมพ์สหกรณ์ขายส่งแห่งประเทศไทย, 2510), หน้า

ในสมัยที่ราคาที่ดินยังไม่สูงเท่าในปัจจุบันปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินไม่เป็นที่สนใจนัก แต่เมื่อที่ดินมีราคาสูงขึ้นปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์เกิดขึ้นมากมาย เช่น ปัญหาอาณาเขตระหว่างกันที่แน่นอน ปัญหาการคุ้มครองและป้องกันกรรมสิทธิ์ของผู้ถือกรรมสิทธิ์ ประชาชนจึงมาใช้บริการของกรมที่ดินมากขึ้น กรมที่ดินซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่คอยช่วยระมัดระวังรักษาประโยชน์ของประชาชนมิให้สูญเสียไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และให้บริการเพื่อความมั่นคงปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของประชาชน โดยจัดตั้งสำนักงานที่ดินอำเภอสำหรับบริการประชาชนที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓) และหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ (น.ส.๓ ก) เป็นเอกสารสิทธิ์กับสำนักงานที่ดินจังหวัดสำหรับบริการประชาชนที่มีโฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจองหรือตราจองที่ตราว่า "ได้ทำประโยชน์แล้ว" เป็นหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์¹ แต่การที่สำนักงานที่ดินจะคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ให้แก่ผู้ถือกรรมสิทธิ์ได้นั้น เป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องมาแจ้งให้ทางสำนักงานที่ดินทราบ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือ เมื่อได้เกิดภาวะผูกพันใด ๆ ขึ้นในที่ดิน เช่น จำนอง ขายฝาก สิทธิเก็บกิน ภาระจำยอม เป็นต้น เพื่อเจ้าพนักงานที่ดินจะได้จัดแจ้งรายการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไว้ เป็นสำคัญ

การที่ประชาชนจะมาจัดแจ้งรายการ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนหรือไม่นั้น

---

¹ กรมที่ดินได้กำหนดให้มีโครงการพัฒนากรมที่ดินและเร่งรัดการออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ โดยจะเริ่มโครงการในปีงบประมาณ 2528 เพื่อเพิ่มความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากความมั่นคงในการถือครองที่ดินจะก่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการพัฒนาที่ดินของตนเองทำให้มีการลงทุนในที่ดินมากยิ่งขึ้น และเพื่อรองรับโครงการนี้กรมที่ดินจำเป็นต้องปรับปรุงการบริหารงานสำนักงานที่ดินอำเภอ โดยกระจายอำนาจการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับโฉนดที่ดิน จากสำนักงานที่ดินจังหวัดสู่สำนักงานที่ดินอำเภอ

ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน คือ ถ้าสำนักงานที่ดินสามารถให้บริการที่สะดวก รวดเร็วแก่ประชาชนที่ไปทำธุรกรรมเกี่ยวกับที่ดิน ได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่ ก็จะเป็นแรงจูงใจแก่ประชาชนที่จะมาใช้บริการ ในทางตรงกันข้ามถ้าประชาชนเกิดความรู้สึกว่าการไปติดต่อราชการ ณ สำนักงานที่ดิน มักจะได้รับการกลั่นแกล้งหน่วงเหนี่ยวให้เกิดความล่าช้า ไม่ได้รับความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ ด้รับการปฏิบัติที่ไม่เสมอหน้ากัน โดยคนที่มีเงินหรือรู้จักเจ้าหน้าที่จะได้รับความสะดวกก่อน เป็นการสร้างความเบื่อหน่ายให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนไม่ออกไปใช้บริการ อันจะก่อให้เกิดกรณีพิพาทในที่ดินมากขึ้น หรือทำให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ของตนไป ซึ่งอาจแยกพิจารณาถึงผลกระทบของการขาดประสิทธิภาพ ในการให้บริการ เกี่ยวกับงานทะเบียนที่ดินแก่ประชาชนได้ดังนี้

1. ผลทางด้านเศรษฐกิจ การที่สำนักงานที่ดินขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานทะเบียนที่ดินจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อรายได้ประชาชาติ (national income) และผลผลิตมวลรวมชาติ (net national product) ทั้งนี้เพราะประชาชนที่ไปติดต่อยังสำนักงานที่ดิน ประกอบอาชีพหลายอาชีพแตกต่างกันไป นับตั้งแต่ชาวนา ชาวไร่ ข้าราชการ พ่อค้า จนถึงนักธุรกิจ การที่บุคคลเหล่านี้ต้องเสียเวลาครั้งละนาน ๆ เมื่อต้องไปติดต่อ ณ สำนักงานที่ดิน ถ้าตีค่าเวลาที่เสียไปเป็นเงินหรือผลผลิตแล้ว จะพบว่ามีค่าเป็นจำนวนมหาศาล ดังนั้นการขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานทะเบียนที่ดินจะทำให้รายได้ประชาชาติ และผลผลิตมวลรวมของชาติลดลง นอกจากนี้อาจทำให้เศรษฐกิจของชาติหยุดชะงักชั่วคราว ถ้าการขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานสร้างความเบื่อหน่ายให้เกิดขึ้นในหมู่นักลงทุน เพราะนักลงทุนในประเทศไทยส่วนใหญ่ต้องอาศัยเงินทุนจากสถาบันการเงิน ซึ่งมักจะใช้ที่ดินเป็นหลักทรัพย์ในการค้ำประกันการกู้ยืมเงิน และ เมื่อเกิดการเบื่อหน่ายในขั้นตอนการกู้ยืมเงินบางขั้นตอนนี้หมายถึง "หยุดการลงทุน" อันจะเป็นผลให้เศรษฐกิจของชาติหยุดชะงัก

2. ผลทางด้านสังคม ทำให้เกิดปัญหาชาวไร่ชาวนา ไร้ที่ดินทำกิน เนื่องจากประชาชนไม่สนใจที่จะขอหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ หรือแม้จะมีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์แต่ไม่ให้ความสนใจต่อการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน อันเนื่องมาจากการไม่

อยากไปติดต่อ ณ สำนักงานที่ดิน อาจต้องสูญเสียที่ดินทำกินให้แก่ผู้ขายโอกาสไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น ชาวนาผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้จดทะเบียนขายฝากที่ดินไว้มีกำหนด 1 ปี เพื่อนำเงินไปลงทุนทำนาในปีนั้น หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวและขายข้าวได้แล้ว จึงนำเงินไปชำระหนี้เพื่อไถ่ถอนที่ดินจากการขายฝากก่อนครบกำหนดที่กำหนดไว้ในสัญญา แต่ไม่ได้ไปจดทะเบียนการไถ่ถอนจากขายฝาก ณ สำนักงานที่ดินซึ่งอาจเกิดจากความไม่รู้หรือความเมื่อหน่ายในการที่จะต้องติดต่อกับสำนักงานที่ดินก็ตาม (สาเหตุที่แท้จริงก็คือ การขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานของสำนักงานที่ดิน) เมื่อครบกำหนด เวลาตามสัญญาขายฝาก ถ้าผู้รับซื้อฝาก เป็นผู้ขายโอกาสนำที่ดินไปจำหน่ายจ่ายโอนให้บุคคลอื่นต่อไป ผู้ขายฝากก็ต้องเสียที่ดินไป บางครั้งอาจถึงขนาดไม่มีที่ดินทำกินอันก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่สงวนหวงห้าม และปัญหาต่าง ๆ จะตามมามากมาย เช่น ปัญหาความแห้งแล้งของแผ่นดิน ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

3. ผลทางการเมือง อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมขึ้นภายในประเทศ ย่อมเป็นการง่ายที่จะถูกแทรกแซงโดยลัทธิการเมืองอื่น เพราะเมื่อประชาชนต้องประสบกับปัญหาทาง เศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวแล้ว จึงสามารถนำมาเป็นข้ออ้างในการโจมตีรัฐบาลและระบอบการปกครองของประเทศได้ อีกทั้งยังสามารถชักจูงประชาชนให้หลง เชื่อในลัทธิการเมืองอื่นได้ง่าย

จึงนับได้ว่าสำนักงานที่ดิน เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ และในปัจจุบันนี้หน่วยงานทุกหน่วยงานของรัฐต่างก็มุ่งปรับปรุงการบริหารงานของตนให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนั้นการบริหารงานของสำนักงานที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานทะเบียนที่ดินอันเป็นหน่วยงานหลัก หรือหน่วยงานปฏิบัติการของกรมที่ดิน ที่ต้องทำหน้าที่ให้บริการต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของกรมที่ดินไปสู่ประชาชน การให้บริการแก่ประชาชน เกี่ยวกับงานที่ดินของสำนักงานที่ดินที่ขาดประสิทธิภาพ ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงภาพพจน์ในการบริหารงานของกรมที่ดินด้วย

สภาพของปัญหาและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันภาระหน้าที่ในการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จำนวนประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการต่าง ๆ จากสำนักงานที่ดินจังหวัดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการขยายตัวของเมือง การขยายตัวทาง เศรษฐกิจของประเทศ จึงมีการ เปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้การให้บริการของสำนักงานที่ดิน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้มาติดต่อด้วยคุณภาพ ไม่อาจรักษาประสิทธิภาพในการทำงานไว้ได้อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตามสิ่งที่เกิดขึ้นหรือได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้บริการแก่ประชาชนของสำนักงานที่ดินนั้น อาจเกิดจากปัญหาต่าง ๆ หลายประการ ทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชนผู้มาขอรับบริการ รวมถึงตลอดถึงการบริหารงาน และระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับที่ดินไว้หลายผลงาน โดยส่วนใหญ่มุ่งให้ความสนใจกับกฎหมาย เกี่ยวกับที่ดิน การค้าที่ดิน และการพัฒนาที่ดิน โดยทำการศึกษารวบรวมในกลุ่มประชากรที่มีบทบาทหรือคาดว่าจะมีบทบาทสำคัญคือที่ดิน ทั้งทางตรงและโดยทางอ้อม เช่น พ่อค้า นักธุรกิจผู้บริหารระดับสูงหรือศึกษาโดยผู้วิจัย เอกสาร

1.

การศึกษาของนายสุธี อากาศฤกษ์ ทำการศึกษาปัญหาการถือครองที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการแย่งชิงกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการระงับกรณีพิพาท จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากที่ดิน เป็นปัจจัยสำคัญในการครองชีพของบุคคล ปัญหาที่เกิดจากการใช้ที่ดินหรือการแสวงหาประโยชน์ในที่ดิน โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับการแย่งชิงกรรมสิทธิ์และกรณีพิพาท ย่อม เป็นปัญหาหนึ่งที่มีผลบั่นทอนเสถียรภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จึงมีการดำเนินการแก้ปัญหาโดยจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณากรณีพิพาท เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดิน คณะกรรมการสำรวจการออกโฉนดที่ดิน มีการตราพระราชบัญญัติจัดที่ดิน เพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ เพื่อจัดที่ดินให้

1

สุธี อากาศฤกษ์, "ปัญหาการถือครองที่ดิน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2504).

ประชาชนอยู่อาศัยและประกอบการทำมาหา เลี้ยงชีพตามประมวลกฎหมายที่ดิน

การศึกษาของศศิธร ปรารธนาสัจย์¹ เป็นการศึกษาถึงหลัก เกณฑ์และวิธีการ ในการประเมินราคาที่ดินที่ใช้กันอยู่ทั่วไป และที่ปฏิบัติกันอยู่ในประเทศไทย โดยศึกษา ถึงปัญหาการประเมินราคาที่ดินที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน และการนำวิธีการอย่างมีหลัก เกณฑ์ของการประเมินราคาที่ดินมาปรับปรุงการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในประเทศไทยขณะนี้

ยุพเยาว์ อิงสุวรรณ² ได้ทำการวิจัยถึงผลตอบแทนการลงทุนในการจัดสรรบ้าน และที่ดินทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนในจังหวัด เชียงใหม่ รวมทั้งสถานการณ์ด้านการตลาด ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของโครงการบ้านจัดสรร เพื่อทราบถึงความเหมาะสมในการลง ทุนว่าควรที่จะลงทุนจัดสรรบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร

รังสฤษฎ์ งามศิริ³ ทำการศึกษาการจัดกลุ่มพื้นที่ด้วยการวิเคราะห์ถึงศักยภาพ ในการพัฒนา เกษตรกรรมของภาคตะวันออกเฉียงตอนบน เนื่องจากสภาพปัญหาและสภาพการพัฒนา เกษตรกรรมของแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน จึงควรมีการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อ เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการพัฒนา เกษตรกรรมให้รัดกุมและชัดเจนมากที่สุด

¹ ศศิธร ปรารธนาสัจย์, "หลัก เกณฑ์และวิธีการประเมินราคาที่ดิน" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาบัญชิตมหาบัณฑิต แผนกวิชาการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

² ยุพเยาว์ อิงสุวรรณ, "วิเคราะห์การลงทุนในการจัดสรรบ้านและที่ดินในจังหวัด เชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชิตมหาบัณฑิต แผนกวิชาการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลง-กรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

³ รังสฤษฎ์ งามศิริ, "การวิเคราะห์เพื่อจำแนกกลุ่มพื้นที่ประกอบการวางแผน พัฒนาการ เกษตร : กรณีศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงตอนบน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการสัง เมือง มหาวบัณฑิต ภาควิชาสัง เมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525).

1

การวิจัยทางเอกสารของ นพรัตน์ นุสธรรม เป็นการศึกษาด้านประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการปฏิรูปกฎหมายที่ดินในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาถึงการจัดที่ดินของไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฐานะของประชาชนผู้ครอบครองที่ดิน การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ที่ดินของราษฎร การบริหารงานที่ดินในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การปฏิรูปกฎหมายที่ดินเกี่ยวกับการออกโฉนด การรักษาทะเบียนที่ดิน และการที่ดินเกี่ยวกับชาวต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีผู้ทำการศึกษารวบรวมเกี่ยวกับที่ดินในเรื่องอื่น ๆ อีกบ้าง เช่นในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน ได้แก่การศึกษาของ วิสากร สระทองคำ² ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย สุชาติ มงคลเลิศพล³ ศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดที่ดินเพื่อนำมาใช้ในการปฏิรูปที่ดิน ในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน ได้แก่ การศึกษาของ อิศระ พงศาพาส⁴ ทำการศึกษาการใช้พื้นที่ในเขตชุมชนของเมือง สุวีณา

¹ นพรัตน์ นุสธรรม, "การปฏิรูปกฎหมายที่ดินในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

² วิสากร สระทองคำ, "ปัญหาและอุปสรรคของการปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523).

³ สุชาติ มงคลเลิศพล, "มาตรการทางกฎหมายในการจัดที่ดินเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดิน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526).

⁴ อิศระ พงศาพาส, "การศึกษาพื้นที่กิจกรรมชุมชนของเมือง : สยามสแควร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523).

¹ สุกใส ทำการวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการใช้ที่ดินใน เขตชาน เมืองชั้นนอกของกรุง เทพมหานคร เพื่อวางแผนการใช้ที่ดินในเขตลาดกระบัง พัทธกษ บุญชูกุล² ศึกษาการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อการอุตสาหกรรมใน เขตชุมชน เมืองลำปาง การศึกษาของ อรทิพย์ เทสลีรี³ ทำการศึกษาการถือครองที่ดินในประเทศไทยในมณฑลกรุง เทพ

จากการศึกษาวิจัยทางรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ หรือสาขาอื่น ๆ ที่ผ่านมายังไม่ได้มี ผู้ใดสนใจศึกษาถึงการบริหารงานของสำนักงานที่ดิน โดยเฉพาะการบริหารงานทะเบียน ที่ดินอย่าง เฉพาะ เจาะจง ดังนั้นผู้เขียนจึง เห็นควรศึกษาถึงการบริหารงานทะเบียนที่ดินใน ประเด็นของสิ่งที เป็นปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน เพื่อ เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษา การพัฒนาองค์การของกรมที่ดินต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาวิจัย เรื่องนี้ คือ มุ่งศึกษาวิจัยการบริหารงานของ สำนักงานที่ดินจังหวัด เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานทะเบียนที่ดิน ซึ่ง จะนำไปสู่ข้อ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไข และจะ เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหาร งานทะเบียนที่ดินของสำนักงานที่ดินจังหวัด เพื่อให้การปฏิบัติงานในส่วนที่ เกี่ยวกับงานทะเบียน

¹ สุวัฒนา สุกใส, "นโยบายการใช้ที่ดินใน เขตชาน เมืองชั้นนอกของกรุง เทพมหานคร : กรณีศึกษาเพื่อวางแผน เสนอแนะการใช้ที่ดินใน เขตลาดกระบัง" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาผัง เมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

² พัทธกษ บุญชูกุล, "การวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อการอุตสาหกรรมของชุมชนเมือง ลำปาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาผัง เมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัย, 2525).

³ อรทิพย์ เทสลีรี, "การถือครองที่ดินในประเทศไทย พ.ศ. 2444 - 2475 : ศึกษาเฉพาะกรณีมณฑลกรุง เทพ" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัย, 2524).

ที่ดินของสำนักงานที่ดินจังหวัด เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างเต็มที่

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารงานสำนักงานที่ดินจังหวัด : ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานทะเบียนที่ดิน" นี้ เป็นการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคในกระบวนการบริหารงาน (administration process) ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องถึงภาวะนิเวศน์ทางการบริหาร (ecology of administration) การจัดทำเนื้องานในการให้บริการแก่ประชาชน ตลอดจนกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานทะเบียนที่ดิน พร้อมทั้งพิจารณาถึงแนวทางที่น่าจะแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไปด้วยดี

ในการศึกษานี้ จะทำการศึกษากลุ่มประชากรที่ปฏิบัติราชการในฝ่ายทะเบียนของสำนักงานที่ดินจังหวัด เนื่องจาก เป็นหน่วยงานที่มีประชาชนไปขอใช้บริการ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากโครงการเร่งรัดออกโฉนดที่ดินทั่วประเทศ เริ่มดำเนินการในช่วง 5 ปีแรกของโครงการ สำนักงานที่ดินทุกสำนักงาน (สำนักงานที่ดินอำเภอ) ในจังหวัดพื้นที่โครงการจะต้องปรับปรุงการบริหารงานให้มีฐานะ เทียบเท่าสำนักงานที่ดินจังหวัดในปัจจุบัน

อีกประการหนึ่ง เนื่องจากสำนักงานที่ดินจังหวัดซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่มีอยู่ในทุกจังหวัดและบางจังหวัดยังมีสำนักงานที่ดินจังหวัด (สาขา) อีกด้วย โดยแบ่งออกเป็นเขตต่าง ๆ 12 เขต กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษานี้จะจำกัดอยู่เฉพาะข้าราชการที่ปฏิบัติงาน สำนักงานที่ดินจังหวัดในเขต 4 เท่านั้น เนื่องจากข้อจำกัดในด้าน เวลาและค่าใช้จ่ายและ เพื่อจำกัดขอบเขตของการศึกษาให้แคบและแน่ชัด ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานที่ดินจังหวัดนครปฐม สำนักงานที่ดินจังหวัดราชบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีและสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่กลุ่มประชากรเหล่านี้ก็มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ตลอดจนระดับตำแหน่ง ซึ่งจะใช้เป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้พอสมควร และสำนักงานที่ดินจังหวัดในเขต 4 นี้เป็นสำนักงานที่ดินจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ

มากนักและมีอัตราการเปลี่ยนแปลงทางทะเล เบียดสูง

สมมติฐานในการศึกษาวิจัย

จากการตรวจ เอกสารและผลการวิจัย เกี่ยวกับที่ดินและการบริหารพบว่า การไปติดต่อราชการยังสำนักงานที่ดินจังหวัดของประชาชน ต้องใช้เวลาในการติดต่อเป็นเวลานาน แม้ว่าทางราชการเองพยายามปรับปรุงการดำเนินงานในการให้บริการอยู่เสมอ แต่ยังไม่สามารถจัดบริการให้ทันต่อความต้องการของประชาชนได้ จึงตั้งสมมติฐานในการศึกษาวิจัยไว้ว่า

"การบริหารงานทะเล เบียดที่ดินของสำนักงานที่ดินจังหวัด ในปัจจุบันต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการบริหารงาน ภาวะนิเวศน์ทางการบริหาร การดำเนินงานในการให้บริการแก่ประชาชน ตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานทะเล เบียดที่ดิน"

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานทะเล เบียดที่ดินของสำนักงานที่ดินจังหวัดพร้อมทั้ง เสนอแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการบริหารงานในการให้บริการแก่ประชาชนของสำนักงานที่ดินให้ดีขึ้น
2. เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานที่ดิน อันเป็นการลดล้างภาพพจน์ที่ไม่ดีของข้าราชการกรมที่ดิน
3. เพื่อกระตุ้นให้ข้าราชการที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานที่ดิน มีความสำนึกในการเป็นข้าราชการ ทำงาน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
4. เป็นผลทางอ้อมให้ข้าราชการที่ปฏิบัติงานสำนักงานที่ดิน ระลึกไว้เสมอว่า การปฏิบัติงานสำนักงานที่ดินนั้นต้อง เคารพกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่งของกรมที่ดินและของกระทรวง ทบวง กรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัย

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้เขียนมิได้ทำการศึกษามัธยมศึกษาและอุปสรรคของสำนักงานที่ดิน

จังหวัดทั่วประเทศ เนื่องจากกรมที่ดินแบ่งเขตการตรวจราชการออกเป็น 12 เขต ดังปรากฏ
ในตารางต่อไปนี้

เขตการตรวจราชการกรมที่ดิน	จังหวัด
เขต 1	กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง
เขต 2	นครนายก สระบุรี อ่างทอง ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท สุพรรณบุรี
เขต 3	ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี
เขต 4	สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบ- คีรีขันธ์
เขต 5	นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ
เขต 6	ขอนแก่น อุตรธานี สกลนคร หนองคาย เลย
เขต 7	มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร อุบล- ราชธานี มุกดาหาร นครพนม กาฬสินธุ์
เขต 8	อุทัยธานี นครสวรรค์ กำแพงเพชร สุโขทัย ดาก
เขต 9	พิจิตร เพชรบูรณ์ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ แพร่ น่าน
เขต 10	ลำพูน ลำปาง พะเยา เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน

เขตการตรวจราชการกรมที่ดิน	จังหวัด
เขต 11	ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงา ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช
เขต 12	ตรัง พัทลุง สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

ผู้เขียนจึง เลือกศึกษา เฉพาะปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานทะเบียนที่ดินของสำนักงานที่ดินจังหวัดในเขต 4 ประกอบด้วยสำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานที่ดินจังหวัดราชบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานที่ดินจังหวัดเพชรบุรี และสำนักงานที่ดินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้ เพราะ เมื่อพิจารณาตามพื้นที่จะพบว่าจังหวัดในเขต 4 เป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก ประกอบกับ เมื่อพิจารณาตามปริมาณงานพบว่า เป็นจังหวัดที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนสูงและ เนื่องจากข้อจำกัดด้าน เวลาและค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว

กลุ่มประชากรในการวิจัยนี้จึงประกอบด้วย

1. ข้าราชการสังกัดกรมที่ดินส่วนกลางที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานทะเบียนที่ดิน ได้แก่ ผู้ตรวจราชการกรมที่ดิน ผู้อำนวยการกองทะเบียนที่ดิน ผู้อำนวยการกองวิชาการ หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผนงาน หัวหน้าฝ่ายนิติการ และหัวหน้าฝ่ายควบคุมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม
2. ข้าราชการสังกัดกรมที่ดินส่วนภูมิภาคประกอบด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่ระดับผู้บริหารงานทะเบียนของสำนักงานที่ดินจังหวัดโดยตรงคือ เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดิน ระดับ 6 - ระดับ 8 และผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติงานฝ่ายทะเบียนในสำนักงานที่ดินจังหวัดได้แก่ เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดินระดับ 5 นักวิชาการที่ดินระดับ 3 - ระดับ 5 เจ้าหน้าที่ที่ดินระดับ 1-ระดับ 4 และพนักงานที่ดินระดับ 2 - ระดับ 4 ซึ่งผู้วิจัยได้ประมวลจำนวนประชากรโดยติดต่อสอบถาม

ไปยังฝ่ายอัตรากำลังและบรรจุแต่งตั้งกองการเจ้าหน้าที่ กรมที่ดิน ปรากฏว่า เมื่อเดือนกรกฎาคม 2527 มีจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานทะเบียนในสำนักงานที่ดินจังหวัดทั่วประเทศทั้งสิ้น 1,336 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้จึงประกอบด้วย ข้าราชการผู้ทำหน้าที่ระดับผู้บริหารงานทะเบียนของสำนักงานที่ดินจังหวัดในเขต 4 และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานทะเบียนที่ดินทั้งหมดจำนวน 31 คน ซึ่งเท่ากับ 100 % และข้าราชการที่ปฏิบัติงานฝ่ายทะเบียนในสำนักงานที่ดินจังหวัด โดยผู้วิจัยได้กำหนดให้มีขนาด 10 %¹ ของจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานฝ่ายทะเบียนของสำนักงานที่ดินจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานฝ่ายทะเบียนของสำนักงานที่ดินจังหวัดในเขต 4 ซึ่งมีจำนวน 164 คน ดังนี้

สำนักงานที่ดินจังหวัด	จำนวนข้าราชการฝ่ายทะเบียน (อัตรา)
นครปฐม	32
ราชบุรี	41
ประจวบคีรีขันธ์	14
เพชรบุรี	30
สมุทรสาคร	21
สมุทรสงคราม	13
กาญจนบุรี	13
รวม	164

¹ พันตำรวจตรีสุวรรณ สุวรรณเวโช, หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวการเขียนวิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการ และรายงานประจำภาค, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2518), หน้า 105.

ตารางที่ 1

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
<u>เพศ</u>		
ชาย	64	42.7
หญิง	86	57.3
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	123	82
ปริญญาตรีขึ้นไป	27	18
<u>ตำแหน่ง</u>		
พนักงานที่ดิน	7	4.7
เจ้าหน้าที่ที่ดิน	111	74.0
นักวิชาการที่ดิน	24	16.0
เจ้าหน้าที่บริหารที่ดิน	8	5.3
<u>ระดับตำแหน่ง</u>		
ระดับ 1 - 3	107	71.3
ระดับ 4 ขึ้นไป	43	28.7
รวม	150	100.0

ขั้นตอนและวิธีการในการศึกษา

การศึกษาจะทำการศึกษาโดยวิธีพรรณาวิเคราะห์ (descriptive and analytical methods) โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจ เอกสารจากหนังสือ เอกสาร ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ รายงานผลการวิจัยและสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิจัยสนาม โดยทอดแบบสอบถามให้แก่ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานทะเบียนในสำนักงานที่ดินจังหวัดที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารงานทะเบียนที่ดินในสำนักงานที่ดินจังหวัดในเขต 4 โดยตรงคือ เจ้าหน้าที่บริหารงานที่ดิน ระดับ 6 - 8 จำนวน 14 คน กับสัมภาษณ์ผู้ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดหรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานทะเบียนที่ดินคือ ผู้ตรวจราชการกรมที่ดิน จำนวน 12 คน ผู้อำนวยการกองทะเบียนที่ดิน ผู้อำนวยการกองวิชาการ หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผนงาน หัวหน้าฝ่ายนิติการและหัวหน้าฝ่ายควบคุมการจดทะเบียน สิทธิและนิติกรรม โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีจุดสนใจโดยเฉพาะ (focused interviews)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง ลักษณะคำถามในแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามแบบปิด (closed - ended questions) และคำถามแบบเปิด (open - ended questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้เต็มที่ เพื่อนำไปเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นส่วนที่สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของข้าราชการผู้ตอบแบบสอบถาม โดยให้ข้าราชการตอบให้ตรงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเอง คำถามในส่วนนี้ประกอบด้วย

ก. ระดับการศึกษาหมายถึง การศึกษาขั้นสูงสุดของข้าราชการผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับอนุปริญญาลงมาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป เพื่อ

ใช้ในการพิจารณาการมอบหมายหน้าที่การงาน

ข. เพศ ประกอบด้วย เพศชายและเพศหญิง

ค. ตำแหน่ง หมายถึง กลุ่มหน้าที่และความรับผิดชอบอันสัมพันธ์และคล้ายคลึงกัน ซึ่งเพียงพอที่บุคคลหนึ่งจะปฏิบัติให้เรียบร้อยอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มหน้าที่และความรับผิดชอบอันประกอบขึ้น เป็นตำแหน่งนั้นที่จริงก็คือ กลุ่มหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดขึ้นมาจากหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนราชการนั้นเอง

ง. ระดับตำแหน่ง เป็นการกำหนดว่าตำแหน่งใดจะอยู่ระดับใด ซึ่งพิจารณาตามความเหมาะสมของหน้าที่และความรับผิดชอบ ระดับความยากง่ายของงาน และระดับความรู้ความสามารถหรือความชำนาญที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งนั้น ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 32 กำหนดระดับตำแหน่งไว้ 11 ระดับ

ตอนที่ 2 เป็นส่วนที่สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานทะเบียนของสำนักงานที่ดินจังหวัด โดยแบ่งเป็น สอบถามเกี่ยวกับการวางแผนการจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการและการควบคุม ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามข้อเท็จจริง

ตอนที่ 3 เป็นส่วนทดสอบระดับขวัญในการทำงานของข้าราชการ ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบตามข้อเท็จจริง

ตอนที่ 4 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับการให้บริการประชาชนของสำนักงานที่ดิน ลักษณะคำถามเป็นแบบให้ตอบตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสำนักงานที่ดิน ที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานอยู่

ตอนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาวะนิเวศน์ทางการบริหาร ในด้านการการเมือง กฎระเบียบคำสั่งและการประชาสัมพันธ์

การตรวจสอบ เครื่องมือวิจัย

เมื่อสร้างแบบสอบถามชุดแรกขึ้นแล้ว จึงได้นำมาทำการทดลองศึกษา (pretest) โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้าราชการที่ปฏิบัติงานทะเบียน ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด

กรุงเทพมหานคร สาขาพระนคร และสาขายางเขน เป็นตัวอย่างที่จะใช้ทดลองศึกษา โดยทำการทดสอบข้าราชการ 50 คน หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามมาคำนวณค่าอำนาจจำแนก (discriminative power) ของแต่ละข้อความและคำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งหมดแล้วจึงทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างแบบสอบถามชุดจริง โดยคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกสูงและแก้ไขข้อความตลอดจนคำอธิบายให้เป็น ที่เข้าใจอย่างถูกต้องไม่คลุมเครือ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อไปยังสำนักงานที่ดินจังหวัด 7 จังหวัดในเขต 4 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากข้าราชการที่ปฏิบัติงานทะเบียน ณ สำนักงานที่ดินจังหวัด โดยการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานที่ดินจังหวัดตามจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานทะเบียนในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 164 ชุด โดยดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 159 ชุด หลังจากได้ตรวจคัดแบบสอบถามชุดที่ไม่สมบูรณ์ออกไปแล้วคงมีแบบสอบถามที่จะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยได้ 150 ชุด คิดเป็นร้อยละ 91.46 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อคัดแบบสอบถามที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แล้ว จึงนำมาทำการลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ที่สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการนี้ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและทดสอบโปรแกรมก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSSX

เทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การคำนวณอัตราส่วนร้อยละ